

Med Rusijo in Japon- sko se razvija vojna

Japonci in sovjeti dolže drugi druge agresije in "prvega napada." V Moskvi priznavajo, da so se ruske čete morale umakniti s spornega hriba, pravijo pa, da so Japonci imeli velike izgube; nasprotno trdijo v Tokiju, da je bilo čez 50 Rusov ubitih

TOKIO, 1. avg. — Ameriška tiskovna agencija Associated Press domaja, da so sovjetski vojski danes napadli japonske vojske postojanke v Mandžuriji.

Tokio, 1. avg. — Vojni svet, ki ga vodi voditelj japonske vojske, ima danes konference razpravljač o nadaljnjih korakih, če pride iz konflikta s sovjetskimi četami ob meji vzhodne Sibirije kaj resnega. Japonci so v strahu, da bodo Rusi masčevali za pomoč pri Čangkungfu z novimi vojskami v Mandžuriji.

Japonski viri danes poročajo "veliki zmagi" nad sovjeti v tem spopadu za sporni hrib Čangkungfu v bližini jezera Kasan, kjer se spajajo meje Mandžurije (Mandžurije) in sovjetske vzhodne Sibirije. To je nedaleč od Vladivostoka. V kratkem, toda silovitem boju japonske in mandžukajske vojske sasede sporni hrib in po-
Ruse čez mejo, dočim je bojišče obležalo čez 50 Rusov. (O številu ubitih Japoncev in Mandžurcev japonsko ročilo molči.)

Japonska vlada vztraja, da je sovjetni sporni hrib na mandžukajskem ozemlju in da so sovjetne čete prve prekorale črto in se polastile omenjenega hriba.

Vest iz vojaškega glavnega štapa v Koreji se glasi, da šte-
vilo ubitih in ranjenih na ruski strani znaša okrog 200 in Rusi tudi izgubili precej svoje bojne opreme. Na obeh straneh je precejšnje število bojevnikov in sovjeti so se poslužili tu-
tanske artiljerije, skrite v hri-
bi na njihovi strani meje in
bombardirajo izgubljene postojanke na mandžukajskih hri-
bi.

Moskva, 1. avg. — Oficijska tiskovna agencija poroča, da so japonski mi-
nistri včeraj zgodaj zjutraj
agresivni čin in preko-
silni sovjetsko mejo na hri-
bih poldnevno od jezera Kasana. Ja-
ponci so prodrl na ozemlje so-
vjetske vzhodne Sibirije dve in
pol milijardi. Jezero Kasan le-
ži na Čangkungfu. Večja sila
povzroča je napadla sovjetske
vojske, da so japonske vojske
na področju napadla sovjetske
vojske ognja. Sovjetske vojske
pa so se morale umakniti, da
Japonci so plačali svoj držav-
ni z velikimi izgubami.

Čanghaj, 1. avg. — Japonski
stan danes poroča, da je
japonska armada zločila odpo-
rni kitajskih divizij južno-
vzhodno in Kiukianga ob reki
Jangtse v okrog 135 milj od
Kasana, začasnica sedeža ki-
tajske vlade.

Kitajci pa poročajo, da bodo
praznili Nancang, sto milj juž-
no od Kiukianga, in mesto uni-
li s ognjem. Kitajski letalci so
včeraj napadli japonske boje-
ne na reki Jangtse pri Huko-
ju in na jezeru Pojangu ter jih
poškodovali.

lada bo tožila zdrav-
niško zvezo kot trust

Washington, D. C., 1. avg. —
Tiskovni departament naznanja,
da bo proti Zvezi ameriških
zdravnikov vložena tožba na
podlagi protitrustnih federalnih
zakonov. Zveza ameriških zdrav-
nikov se obnaša, kakor da ima
monopol nad zdravstvom in vo-
ljo bojkot proti klinikam z nizki-
mi pristojbinami.

Ofenziva ljudskih čet v zastoju

Dva dni že traja silna
bitka

Hendaye, 1. avg. — Nepre-
stani napadi in protinapadi z o-
beh strani pojačene lojalistične
in Frankove armade trajajo že
dva dni na katalonski fronti, to-
da niso še premaknili nobene
armade z mesta; španska ljud-
ska armada čvrsto drži okupi-
rano ozemlje, ki ga je zasedla
zadnji teden in energično odbi-
ja vse fašistične protinapade.

Obe sili sta vrgli v boj vse
svoje letalske enote, toda zdi se,
da sta v tem trenutku enako
močni. Frankove čete se še kr-
čevito drže zapadne strani stra-
tegičnega mesta Gandese. Boj-
na črta se vleče okrog 25 milj
zapadno od reke Ebro čez strme
hribe in globoke doline, ampak
najhušji boji se koncentrirajo
pri Gandesi in na to novo izvoje-
vano pozicijo španske ljudske
vlade fašisti sipljejo največ
bomb iz zraka. Fašistični letalci
se včeraj trikrat poskušili s na-
padom na Alicante ob Sredozem-
skem morju, a vselej so jih odpo-
dili lojalistični letalci.

Nova trgovinska pogod- ba Amerike z Rusijo

Washington, D. C., 1. avg. —
Pogajanja, ki so v teku v Mos-
kvi že več tednov pod vodstvom
skrbnikov ameriških poslov Ale-
xandra Kirka glede nove trgo-
vinske pogodbe med Združenimi
državami in Sovjetsko unijo, bo-
do kmalu končana. Stara pogod-
ba med Ameriko in Rusijo pote-
če 5. avgusta. Kolikor je zna-
no, se sovjetska vlada v novem
paktu zaveže, da bo kupila naj-
manj za 40 milijonov dolarjev
vrednosti blaga v Združenih drž-
vah v prihodnjem letu. Sovje-
ti kupujejo največ stroje in o-
rodje v Ameriki.

Nemški pisatelj izgubil nacijsko državljanstvo

Berlin. — Erich Maria Re-
marque, avtor znamenite knjige
"Vse mirno na zapadni fronti"
in več drugih antivojnih knjig,
se lahko smatra počasnega, ker
so mu nacisti vzeli nemško
državljanstvo. Remarque je ta-
koj po nacistem prihodu na
vlado zbežal v Švico, kjer še dan-
es živi.

Zakon za brezposelnost- no zavarovanje ustaven

New York. — Magistratni
sodnik Alexander Brought je pri
prvi preizkušnji državnega
zakona za brezposelnostno zava-
rovanje odločil, da je zakon usta-
ven. Nekega majhnega podjet-
nika je kaznoval s \$100 globe ali
10 dni ječe, ker ni plačal svojih
prispevkov v državni fond. Pod-
jetnik je plačal globo.

Primarne volitve v petih državah ta teden

Washington, D. C., 1. avg. —
Primarne volitve za nominir-
anje kandidatov za kongres in
domače uradnike se vrše ta te-
den v petih državah. Jutri (to-
rek) so v Kansasu, Virginiji in
West Virginiji, v četrtek v Ten-
nesseju in v soboto v Kentuck-
ju.

Domače vesti

Obiski
Chicago. — Joseph in Terezi-
ja Kren z dvema sinovima in
hčerjo iz Buffala, N. Y., sta 1.
t. m. obiskala gl. urad SNP in
uredništvo Prosvete.

Smrtna nesreča v Minnesoti

Ely, Minn. — Pri koliziji dveh
avtov zadnje dni je bil na mestu
ubit mladenič Matt Marolt, star
25 let, dočim je bil Anton Siko-
nja težko ranjen. Vozitelj trka-
ra Martin Skala je ostal nepo-
škodovan. Nesrečni Marolt zapu-
šča starše in tri sestre. Bil je
član KSKJ.

Nov grob v New Yorku

New York. — Dne 23. julija
je tu umrla Mary Danič, stara
90 let in doma od nekdaj na Go-
renjskem. Bila je 40 let ameri-
ška državljanka in izvrstna ku-
harica, ki je vedno kuhala za
razne privatne in javne prire-
ditve v newyorški naselbini.

Bolgarija dobila svobodno armado

Balkanska antanta dala Bolgarijo veliko koncesijo

Sofija, 1. avg. — Bolgarija je
bila včeraj obveščena iz Aten,
da je balkanska antanta (Ru-
munijska, Jugoslovanska, Grška in
Turška) dala Bolgariji veliko
koncesijo. Sklenila je, da klav-
zula v mirovni pogodbi, ki veže
Bolgarijo na gotovo število vo-
jaštva, ni več veljavna za bal-
kansko antanto. Bolgarija ima
lahko tako veliko armado, kakr-
šno sama hoče. Balkanska an-
tanta zdaj upa, da se ji Bolga-
rija pridruži in sklene z vsemi
svojimi sosedi nenapadno po-
godbo.

Mussolini in papež sta spet v konfliktu

Rim, 1. avg. — Naznanilo
Mussolinijeve vlade, da bo začel
z "rasnim čiščenjem" v Ita-
liji, je razburilo katoliške kroge
v Vatikanu in papež Pij je pred
nekaj dnevi ostro kritiziral ras-
no politiko kot posnemanje po-
ganske Nemčije. To je razkačilo
Mussolinija, ki je zadnjo soboto
indirektno odgovoril papežu v
nekem svojem govoru, da Italija
"hodi svojo ravno pot in nikogar
ne posnema, ampak raso čišče-
nje v Italiji je definitivno na
dnevnom redu, če je komu prav
ali ne ..."

Sodišče noče izvesti od- loka delavskega odbora

San Francisco. — Zvezno o-
krožno sodišče je odklonilo en-
forsirati odlok delavskega odbo-
ra, v katerem je odredil, da mora
Idaho-Maryland Mines Corp.
vrniti delo 61 unijskim rudar-
jem in jim plačati zamujeno
mezdjo z 12 drugimi vred, kate-
rim je družba že vrnila delo. O-
krožno sodišče pravi, da kopanje
zlate rude ne spada v meddržav-
no trgovino. Delavski odbor bo
vzel priziv pred zvezno vrhovno
sodišče.

Dve tatici v Rusiji obsojeni v smrt

Moskva, 1. avg. — K. A. So-
rokina in M. I. Tihonova, prva
knjigovodkinja in druga blagaj-
ničarka delavskega stanovani-
škega trupa v Gorkem, sta bili
dne dni obsojeni v smrt z ustre-
litvijo, ker sta ukradli trustov
denar.

Podjetniki branijo špionažo z Bogom!

Izgovarjajo se na vlado,
Boga in hudiča

Washington. — (FP) — Pod-
jetnikom pride prav tudi "Bo-
žja Previdnost" v obrambi svo-
jega vohunškega sistema proti
delavcem. Boga, Mojzesa in hu-
diča je vsaj poklicala na svojo
stran Crossett Lumber Co. v
Crossettu, Ark., katera mora po
odloku zveznega delavskega odbo-
ra vrniti delo 34 odslovljenim
delavcem in jim izplačati vse za-
mujene plače.

Delavski odbor je v svoji
preiskavi dognal, da se Southern
Lumber Operators' Association
poslužuje špionov in črne liste v
boju proti organiziranju delav-
cev. Včlanjenim podjetnikom
plačuje tudi podporo, ako so
prizadeti po stavki, ter jih zala-
ga s špioni, katere dobiva od
Pinkertona in špijanske agencije
National Corporation. Eden od
teh špionov, po imenu John Mc-
Vitch, se je prikopal do pod-
predsednika krajevnega tesarske
unije (ADF) pri Crossett Co.

V svojem zagovoru špionaže
med delavci pravi družba, da se
je "poslužuje vse vlade in vsi
ljudje, ki nosijo veliko odgovor-
nost." Posegla je tudi v davno
zgodovino človeštva in pravi:
"Ne glede kaj kdo misli o tej
praksi, se nam vseno vidi, da
se je človeštvo poslužuje že od
časa, ko je Mojzes poslal svoje
špione v Kano, toda ne izgleda,
da bi bil Jehova, ki je vodil Mo-
zesa, nasprotoval temu činu."

'Malo jeklo' grozi z redukcijami plač

Do tega bo prišlo, če vla-
da določi minimalne
plače

Washington. — (FP) — Od-
vetniki Republic Steel Co. in In-
land Steel Co. so na konferenci
za določitev minimalne plače v
jeklarski industriji zagrozili, da
bosta obe družbi reducirali plače,
če bosta hoteli konkurirati za
vladna naročila.

To je bil odgovor teh dveh
kompanij "malo jekla" na za-
htevo jeklarske unije CIO za
določitev minimalnih plač v je-
klarski industriji, kolikor se to
vprašanje tiče vladnih naročil
in Walsh-Healeyjevega zakona.

E. S. Ballard odvetnik Inland
Steel, je argumentiral, da se bo-
do morale dvigniti cene jekla, ali
pa znižati plače, ako bodo je-
klarske družbe prisiljene plače-
vati "obstoječe" plače pri vla-
dnih naročilih. "Dasi je plačeva-
nje tako visokih mezd, kolikor
je ekonomsko mogoče, zaželjivo,
je vzdrževanje starih plač
nemogoče v pričo obstoječih eko-
nomskih razmer, ne da bi bilo na
okodo delodajalcev in delavcev,"
je rekel Ballard.

Njemu se je pridružil tudi T.
F. Patton, odvetnik Republic
Steel, ki je zagrozil z legalno
akcijo glede ustavnosti Walsh-
Healeyjevega zakona. On je ur-
giral, naj se vprašanje določitve
minimalnih plač v jeklarski in-
dustriji odloži na poznejši čas.

Republic Steel in Inland sta
zagrozili z redukcijami in legal-
no akcijo potem, ko je Philip
Murray, načelnik jeklarske uni-
je, predlagal vladni komisiji za
izvajanje Walsh-Healeyjevega
zakona razdelitev jeklarske in-
dustrije v tri distrikte in določi-
tev minimalne plače v vzhodnem
distriktu na 62.5c na uro, kar je
minimalna plača pri U. S. Steel.
V vzhodni distrikt naj bi spadal
pretežni del jeklarske industrije,
okrog 94% produkcije.

ŽELEZNIČARJI NE BODO PRISTALI NA REDUKCIJE

Železnice lahko plačajo
obstoječe mezde

STALIŠČE VODITE- LJEV UNIJE

Chicago. — (FP) — Na kon-
ferenci z zastopniki železniških
družb so voditelji železničarjev
kategorično odklonili vsako zni-
žanje mezd, kar zahtevajo mag-
natje. Če bodo slednji inasiti-
rali na redukcije, zna priti do
velike stavke. V smislu želez-
ničarskega zakona mora iti vsa
stvar po "vaznih instancah, kar
bo vzelo več mesecev predno pri-
de do konca.

Stališče železničarjev je kre-
pko začrtal A. F. Whitney, pre-
sednik bratovščine spovedni-
kov, ko je rekel magnetom na
čikaški konferenci: "Zapomni-
si morate ta-le fundamentalni
fakt: predno morete plačati en-
cent obresti lastnikom bon-
dov, ali pa en cent dividend delničar-
jem, morate prej plačati pošte-
no življensko mezdo svojim de-
lavcem."

Slično stališče so zavzele tudi
druge železničarske unije.

Ali so železnice res tako v
škripih, da ne morejo vzdržati
sedanje mezdne lestvice in pla-
čevati davkov ter drugih obrat-
nih stroškov? Iz finančnega po-
ročila železnice prvega razreda
za prvih pet mesecev tega leta
za junij in julij se ni šte-
vil — je razvidno, da so v tem
času napravile \$240,000,000 o-
bratovalnega profita. Če bodo
tudi ostalih sedem mesecev pro-
porčno napravile tako dobro, bo
njih obratovni profit znašal
okoli koncu leta nad pol milijarde
dolarjev. Ta vsota bo dovolj
velika za plačitev obresti na
bondni dolg in bo še nekaj osta-
lo za delničarje. Za obresti na
bondni dolg potrebujejo okrog
pol milijarde na leto.

Gonja za znižanje mezd gre
torej za tem, da delničarji ne
ostanejo brez masnih dividend.
In železnice so napihnjene z vo-
denim kapitalom kakor malo
katera druga industrija. Tudi
bondni dolg predstavlja precej-
šno mero mrtvega kapitala.

Boj železničarjev proti re-
dukcijam je važen za vse ame-
riško delavstvo. Ako bi se mag-
natom v tej industriji posrečilo
znižati plače, tedaj bi sigurno
sledile redukcije tudi v vseh
druhih industrijah, kar bi po-
menilo deflacijo kupne sile de-
lovnihi mas in pogoršanje krize.

Izgubljeno letalo še vedno velik misterij

Manila, Filipinsko otočje, 1.
avg. — Štiri ameriška vojaška
letala, ki so tri dni iskala iz-
gubljeno veleletalo Hawaii Clip-
per, so se danes vrnila s poro-
čilom, da za letalom s 15 osea-
mi v njem ni sluha ne duha. Ve-
lik madež olja in gasolina, ki so
ga opazili na morju 50 milj od
točke, odkoder se je letalo zad-
njikrat javilo, je že izginilo, to-
rej težko pride v poštev. Tu se
širi govorica, da je letalo mor-
da postalo žrtev japonskih špi-
jonskih intrig. V letalu je nam-
reč bila večja vsota kitajskega
denarja.

Unije hvalijo direktori- co delavskega odbora

New York. — Distriktni svet
hotelskih in restavracijskih de-
lavcev, v katerega spada 13 kra-
jevnihi unijski ADF s 30,000 čla-
ni, je pohvalil rekord Elijno M.
Herrickove, pokrajinske direk-
torice delavskega odbora. Ona
bo mogoče kandidirala ameri-
ške (newyorške) delavske stran-
ke za podgovernico.

Zanimanje baronov za 'svobodo tiska'

Borba jeklarskih mag-
natov za kontrolo listov
v Birminghamu

Washington. — (FP) — Jeklar-
skim magnetom, kot vsem dru-
gim kapitalistom, niso pri srcu
delavci, marveč se tudi izredno
zanimajo za "svobodo tiska," za
kakovost "javnega mnenja" in
kdo ga kontrolira.

To sicer ni nič novega. Znana
reanica je, da kdor kontrolira
tisk, kontrolira tudi javno mne-
nje. In javno mnenje šteje veli-
ko v današnji civilizaciji, ko o-
gromna večina ljudi s svojim
abecednim znanjem zajema
"znanje" iz dnevnih novic ka-
pitalističnega tiska. Pehanje za
kontrolo "svobode tiska" je to-
rej velike važnosti za kapitali-
stični razred kot tak in za po-
samezne magnate še posebej.

To potrjuje tudi borba Repu-
blic Steel Co., v kateri je sku-
šala iztrgati vsaj pa omajati
kontrolo časopisa v Birminghamu
Ala., kjer je dominantna sila
Tennessee Coal & Iron Co.,
podružnica U. S. Steel in konku-
rentka Republic Steel. To borbo
je odkril senatni odsek za civil-
ne svobodščine, ki je objavil ne-
kak zelo zanimiv pism o pri-
zadevanju Girdlerjeve kompa-
nije, da dobi vsaj del "svobode
tiska" v Birminghamu na svojo
stran.

Ta borba se je pričela lansko
leto z izbruhom stavke v "ma-
lem jeklu". Republic Steel in pet
druhih "malih" jeklarskih družb
je bilo v silnih skrbih glede
"javnega mnenja". Pomagale so
si na ta način, da so najele cle-
velandsko firmo Hill and Knowl-
ton, ki specializira v "javnih o-
nošajih" ali v kovanju — jav-
nega mnenja. Tem publicitetnim
artistom so plačale \$75,000 za
oskrbo ugodne publicitete v
dnevem časopisu in za "študi-
ranje delavskih odnosov." Med
temi "študijami" so se ti umet-
niki "ugodne publicitete" posve-
tili tudi študiranju angleške de-
lavske zakonodaje, kar najbrže
pomeni vzrok, zakaj se je ame-
riško "javno mnenje" zadnje le-
to toliko zanimalo za angleški
delavski zakon in mogoče tudi
to, zakaj je predsednik pred ne-
kak tedni poslal v Evropo po-
seben komisijo za študiranje de-
lavske zakonodaje.

Republic Steel je močno peka-
tudi "časopisna situacija v Bir-
minghamu," kjer ima Tennessee
Coal & Iron Co. "kot največji
dovkopalecvalc globok vpliv na
vso občino," kakor je rekel v
pismu Kenneth D. Mann, pod-
predsednik Truscon Steel Co.,
podružnice Republic Steel, R. J.
Wysorju, predsedniku slednje.

Mannovo pismo z dne 29. ju-
nija 1937 razglablja, na kakšen
način bi bilo mogoče zlomiti do-
minacijo Tennessee Coal Co. v
Birminghamu. Svojemu kolegu
Wysorju sugestira, da je treba
pridobiti nekatere vplivne ose-
be, ki bi govorile z Victorjem
Hansonom, izdajateljem dveh li-
stov, ter njegovim glavnim u-
rednikom Chas. Fiedelansom,
katerega naj bi "pokristjanili".
Sličnega mnenja je bil Edgar S.
Bowerfind od clevelandske pu-
blicitetne firme Hill & Knowlton.

Tudi on je v pismu z dne 10. ju-
nija 1937 sugestiral Wysorju,
naj izdajatelja Hansonu obišče-
jo prijatelji, "poleg tega pa bi
bilo dobro napraviti primeren
pritisak s strani oglaševalcev".
Hanson bi bil tedaj v žaklju,
njegov urednik pa "pokristja-
nen."

Republic Steel je delal pregla-
vice tudi James Mills, urednik
Scripps-Howardovega lista Bir-
mingham Post, "ki enkrat za-
vzame pravilno stališče, toda ga
drugi poruši. Z drugo vasedo:
z njim je težko, ker se vselej iz-
muzne iz pesti." Toda za funk-

MURRAY SPET KRTAČIL BARONE 'MALEGA JEKLA'

Priporoča stabiliziranje
minimalnih plač
jeklarjev

GRE TUDI ZA VLAD- NA NAROČILA

Washington. — (FP) — Philip
Murray, načelnik jeklarske uni-
je in podpredsednik rudarske
unije UMW, je na konferenci za
določitev minimalnih plač v je-
klarski industriji zopet grmel
proti "malemu jeklu". Konfe-
renco je sklical delavski depart-
ment na podlagi Walsh-Healey-
jevega zakona, ki določa določi-
tev minimalnih plač v vseh in-
dustrijah, v katerih je vlada od-
jemalka. Poleg delavcev so po-
siale svoje zastopnike na to kon-
ferenco vse jeklarske družbe.

Murray je rekel, da Republic
Steel in Bethlehem Steel pogra-
bita večino vladnih naročil, ker
radi plačevanja nižjih mezd lah-
ko dasta nižje ponudbe. On je
predlagal razdelitev jeklarske
industrije v tri distrikte —
vzhodnega, zapadnega in južne-
ga — v katerih naj bi bile mini-
malne plače 65.5c, 60c in 45c na
uro.

Od 28. septembra 1936 do 7.
julija 1938 je Bethlehem Steel
dobila 11.8% vseh vladnih naro-
čil za jeklo. Na drugi strani so
pa družbe, šest po številu, ki pla-
čujejo minimalno plačo 62.5c na
uro, prejele le 5.3% vladnih na-
ročil za jeklo.

Po načrtu, katerega je pred-
lagal Murray, bi v vzhodni di-
strikt, v katerem bi bila mini-
malna plača 62.5c na uro, spa-
dala skoraj vsa jeklarska indu-
strija, 94.2% produkcije. V ta
distrikt bi spadale vse države
vzhodno od reke Mississippi, u-
ključevši Minnesota, Iowo in
Missouri, na jugu pa Kentucky
in Virginia.

Bethlehem Steel plačuje šest
centov manj na uro kot družbe,
ki imajo pogodbo z jeklarsko u-
nijo. Na severu plačuje Repu-
blic Steel enake plače, toda na
 jugu pa rižeje kot druge družbe.
S stabiliziranjem minimalnih
plač v smislu Murrayjevega pri-
poročila bi potem vse jeklarske
družbe imele enako priliko pri
dobavi vladnih naročil, je rekel
on.

Ta konferenca je bila sklica-
na na pritisk jeklarske unije,
ker upa z določitvijo minimalnih
plač po delavskem departmentu
preprečiti znižanje plač.

Gradnja čikaške "sub- way" odgodena 60 dni

Washington, D. C., 1. avg. —
Harold L. Ickes, tajnik notra-
njih zadev in administrator za
javna dela ali PWA, je izročil
prošnjo čikaškega mestnega sve-
ta za posojilo za gradnjo pod-
zemne železnice posebnemu in-
ženirskemu svetu z namenom, da
dobro preštudira načrt. To po-
meni, da se posojilo in gradnja
zavlečeta najmanj za dva me-
seca.

Antinacijski begunci v škandinavskih državah

Kopenhagen. — Na Švedskem,
Danskem in Norveškem živi
3378 nemških antinacijskih be-
guncov, se glasi uradno poro-
čilo danske vlade.

cionarje Republic Steel Co. je
bila tolažba, "da je Birmingham
Post manj radikalen, odkar je
na pozornici osnutek za refor-
miranje vrhovnega stališča. Tu-
di sem prepričan, da se oba lista
obračata v pravo smer," je pisal
9. julija 1937 W. H. Oldham, di-
striktni ravnatelj Republic Steel
Co., predsedniku Wysorju.

Vesela pisarija

France Feržou

Čas gre možato naprej. Ne ozira se na levo ne desno. Nič ga ne zmoti; pobira staro, nosi novo.

Svetovna vojna. Toliko mrtvih, toliko poškodovanih, toliko pogrešanih! Svet se vrtil naprej. Leta teko. S seboj nosijo spremembe.

Lašče dobe Vatikan. In v poslopje s tem menom gostilno, pekarijo in mesarijo. Vse v duhu naslova. Hudičeve kapelice še niso pozabljene; nasprotno: zdaj šele dobe potuho. Krčmarji, takrat po pridigi patra Smrdokavre krvavo užaljeni, zdaj glasno zabavljajo:

— Zdaj pa bo, zdaj zares konec hudičevih kapelic. En hlev, en pastir: en birt, ena ošarija; mi pa hudiči na grbo!

Konkurence nima nihče rad.

Pa je spet misijon. Moderniziran, uglašen, fin. Patri gosposki, govori estetično sfrizirani, karanje blago; v gneči med šotori celo hrvaški žeparji. Vse časa primerno; še molke krađejo.

Poklekujejo grešniki v spovednice. Po opravljenih cerkvenih opravilih pa se tako-le razgovarjajo:

Matevž iz Miše doline:

— Najteže mi je zaradi pijače. Saj veste, časih ga rad kozareček. Ko sem že s torbo grehov pri kraju, stokam, stokam, kar ne more beseda z jezika. Tiste hudičeve kapelice izpred vojne so mi še vedno v glavi. Pa vpraša sam misijonar: — No, ali imate še kaj na vesti? Ste morda kaj pozabili? Morda ste se kdaj opili? — Ja, zagrabim brž za besedo, tisto pa, tisto. V nedeljo in pa na semanju dan. — Kje pa, — vpraša misijonar, jaz pa odgovorim: — Pri Koprivcu, z njim sva prijatelja. Pa postane hud in napravi mi dolgo pridigo: kako nevarno je alkohol za telo in zdravje in kako duši škoduje. Kaj se vse zgodi v pijanosti! In me pesti in obdeluje, da mu moram obljubiti: nikoli več v gostilno. Kakopak; kdo se bo v spovednici kregal!

Jožek s Kokav pa:

— Ravno tako gre meni. — Pijača — pravi — vas bo. Kje pa ste se ga napili? — Pri Sečatu, — odgovorjam. — Ali ne veste — ropota nad menoj, da se trese spovednica — da je pijančevanje tako strašen greh, da je prav za prav oče vseh drugih hudobij. — Tudi jaz mu moram obljubiti, da ne prestopim nikoli več praga v gostilno. —

Janez s Logov pa z nasmeškom:

— Eh, prijatelji, jaz pa opravi vse lepo po sraču. Resnično, bil sem malo v strahu zavoljo pijače. Gledam, premišljam, kako bi stvar obšel ali kako tako zamomljaj, da bi ne prišlo do razgovora o teh rečeh, pa me sam misijonar kar naravnost vpraša: — No, ali si bil katerikoli pijan? — Bil, bil, — pravim jaz, — pa še kako pijan. — Kje pa si pijančeval, kje? — Jaz se pa kar na kratko držem: V Vatikanu! — V Vatikanu? — začuden sprašuje pater. V Vatikanu, odgovorjam — vsako nedeljo! Ja no, ja no — pravi spovednik počasi — dobro vino imajo, močno vino, pristno vino, pošteno vino, ja no, ja no! Saj to ni tako huda stvar, samo pazi se greha! —

Po tej lepi tolažbi se grešniki povrnejo kmalu spet v stare navade.

SESTANEK MOJE ŽENE

Moja žena —

Ne ustrašite se takega začetka, kajti ni to nobena prižoba na preljubno javnost ali v skrajnem primeru na bližnje sorodstvo, nego je samo potreben uvod za opis nedolžnega dogodka, ki se je zgodil meni danes; ali se lahko zgodi jutri vam; sosedom in prijateljem pa pojutrišnjem.

Moja žena ima — tudi s te strani ste popolnoma varni, ker ne naštevam, kaj vse nima — zobe, dve polni vrsti svetlih belih zob, potem hčerko, potem sestane in nazadnje kurja očesa. To ni bog ve kaj! Res ne, posebno če se pomisli, da sem pri prvih treh stvarih jaz udeležen skoro s 50% vloženega kapitala, to je:

pri nekaterih več, pri drugih manj. Samo pri poslednji naštetih dobrin sem popolnoma nedolžen: kurja očesa ima sama, na svojo odgovornost in užitek, in še stroškov bi se rad odkrižal, če bi zakrament sv. zakona dopuščal kako dispenzo.

Torej zobje! Čisto novi so, račun in potrdilo zadnjega plačanja obroka sta skrbno spravljena poleg zavarovalne police in poročnega lista in na to stran je menda ljubi mir zagotovljen. Do kdaj, pa se nikoli ne ve. Ko sem se nekaj obotavljal s poslednjim obrokom, mi je dopovedovala, da bo treba ponovno pregledati, da — kaj ne počim —, zdaj — kakor rečeno — pa je mir. Hčerko, kakopak, ima tudi sama, najmanj polovico je podobna meni in kadar — dokler hčerka ni bila omožena — je bila nanjo huda, takrat je trdovratno vztrajala, da je čisto in samo — moja. Zdaj seveda je drugače, in ne priznava mi niti zakonitih 50%. Sestanke je tudi donedavnega imela sama; danes pa se je tudi tukaj vse spremenilo. Tudi pri sestankih sem postal kompanjon.

Torej: ta njena — odnosno najina — hčerka in pa — samo njena — kurja očesa so za sestanke moje žene usodopolne važnosti. Brez hčerke ni sestanka, toda tudi brez kurjih oces ne gre. Moja žena, njena hčerka in kurja očesa — faciunt collegium!

Ta najina hčerka je omožena in ima že Bobija in Bobi ima že tri leta in vse, kar spada pod naslov Bobi in starost treh let. Vi ga sigurno ne poznate, toda to naj vas pri čitanju ne moti: poznate pa zanesljivo kakšnega drugega fantika, ki ima tri leta in sliši na ime Bobi. Te vrste roba si je tako podobna med seboj, da jo lahko zamenjate, pa niste pri nobeni hiši povzročili — v organizatornem in disciplinarnem oziru — s tem ne škodite ne koristite.

Bobij zavija v mariborskem dialektu, kar naj vam dokaže, da je hčerka omožena več postaj od Ljubljane, nego jih mora moja žena prevoziti v prestolnico, kadar gre s to skupno hčerko na sestanke. Ti sestanki so kolearsko točno utrjeni. Gonilna sila njihova pa so — kurja očesa. Prav zaradi teh sestankov, mislim, goji žena kurja očesa. Goji skrbno in brezskrbno, goji — če smem rabiti primer iz naravoslovja — kakor šparglje, a v Ljubljani ima pedikerja — tako, mislim, se piše — ki jih vsak mesec reže z veliko ljubeznijo in z ostrim nožem. In je ob rezanju kurjih oces vselej pristaš tiste stranke — ne, ki je na vladi — nego tiste, pri kateri so možje onih, ki jim reže kurja očesa. Pri današnjem havziranju s političnim prepričanjem je to gotovo jako originalen in vsega priporočanja vreden kriterij. Ze celo vrsto let so se odvijali ti sestanki popolnoma normalno kakor večnost: rastle so kurja očesa in dorastle, žena je pisala, da mora v Ljubljano in h gospodu Pedikerju, hčerka da mora v Ljubljano in h gospej Šivilji. Če je bilo pomlad: ogledala bi si rada letošnje slavnike; če je bilo jeseni: ogledala bi si rada nove klobuke. Vse pa je šlo kakor po olju, samo me je drugi dan, ko se je žena vrnila, vselej bolela glava: toliko čudnih stvari je videla, čula in seveda vse meni sporočila. Kako je Bobi zdrav, srčkan, inteligent in živ in kako hčerka dobro izgleda. Komaj pa je žena prišla domov, če je bilo veselje novih kurjih oces in novega sestanka, kajti je Bobi tak, da mu ga ni para in le kje se je vzela, ko v naši družini vendar ni nihče posebno živ. Take očitke sem mirno prenašal mesec za mesecem; zadnjič pa se je pokvaril ta ženin servitut.

Nekaj sem se bil prehladil in v mojih letih so kolena pač kolena. Pa sem moral v posteljo; greli smo in ovijali in dnevi so potekali. Toda ista usoda je preganjala kurja očesa na našem domu, a želja po šivilji na totem hčerkinem domu. Kolena pa se niso nikamor premaknili. In je pisala hčerka: — dolgo ne bom mogla odlašati — in je godrnjala žena: — saj skoraj ne morem več iz sobe zaradi kurjih oces!

(Dolje prihodnjik.)

Nastanek človeka

Dr. H. Weinert o problemih pralčloveka

Ze davno pred Darwinom je švedski zdravnik Linne govoril o tako imenovanih "primatih", o "gosposkih živalih", med katere je prišteval netopirje, človeške opice in celo človeka. Človeka kot vrsto "homo" je razdelil v skupini homo sapiens in homo troglodytes. Z zadnjim je menil šimpanza, ki ga je označil kot človeka-jamarja. Toda šimpanzi niso nikoli prebivali v jama. V tem se je Linne torej motil. Niti on niti poznejši raziskovalci niso "učili", da izvira človek od šimpanza. Samo afriški domačini mislijo drugače. Po njihovem naziranju so opice ljudje, ki znajo tudi dobro govoriti, ker pa so pametnejše od črncev, rajše molče. "Ne govorite zato, da bi jih Evropeci ne imeli za ljudi in jih tako izkoriščali."

Prof. dr. H. Weinert se je v novem času oprijel Linneovih "naukov" in zastopa v svoji teoriji o plemenski skupini podmeno o "sumoprimatih", med katere šteje gorilo, šimpanza in človeka. Dognal je, da so ti sumoprimati v dednem oziru enotni in da je zlasti šimpanz v zelo tesni zvezi s človekom. Dr. Weinert je formuliral stavek: "Danes je še neka živalska vrsta, ki ni v nobeni zvezi s človekom, pač pa s človekom in sicer po skupni lasti mnogih dednih znakov. To je afriški šimpanz. To pomeni, da je bilo nekoč plemo človeških opic, katerega nasledniki žive še danes kot šimpanzi in ljudje, medtem ko so se vsi drugi današnji antipodi izločili že pred to zadnjo delitvijo in tako niso več podedovali znakov šimpanza-človeka."

Raziskave so pokazale, da imajo sumoprimati dedne znake, kakršnih nima nobena druga žival. Tako nimata n. pr. gibon in orangutan čelne votline, do čim jo imajo šimpanz, gorila in človek. To je toliko bolj po-

membno, ker nima ta dedni znak prav nobene posebne funkcije v telesnem organizmu. To se pravi: človeške opice (gorila in šimpanz) so po marsikateri svoji dedni sposobnosti v zvezi s človekom, ne pa s svojim najbližjim živalskim sorodnikom, oran-

gutanom. Isto se kaže tudi v zvezi človek-šimpanz. Šimpanz ima dedne znake, ki so skupni le človeku, ne pa kakim drugim živali, niti ne gorili. Tako ima n. pr. gorila vmesno čeljust, šimpanz in človek pa ne. Iz tega izvaja prof. Weinert, da so bile v geološki dobi miocene (predzadnje terciarne stopnje) človeške opice razdeljene v dve skupini. Prva skupina je še danes na vzhodu starega sveta, zastopana po orangutanu na Borneu in Sumatri. Druga skupina pa živi še danes v gorili in šimpanzu tropске Afrike. V tej skupini je treba iskati plemo poznejšega človeštva.

Po dr. Weinertu se da pojasniti enakost telesnih dednih znakov le iz skupnega izvira. Kako je torej človek postal človek? Po mnenju prof. Weinerta je ledena doba povzročila moment, ki je izsilil postanek človeka. Kakor so se nekoč krkonji in golazen razvili iz rib, ko so bile ribe v geološki dobi prisiljene premikati se po kopnem, tako je pozneje po mnogih tisočletjih ledena doba pregnala opice iz pragozdov. Opica se je morala odpovedati skakanju in plezanju po vejah ter se privaditi hoje na tleh. Kajti tudi v pokrajinah, kamor ni segel led, je moral izginiti pragozd, kjer so nastale stepe ali tundre.

Posledica tako silnih sprememb, kakor je n. pr. prodiranje ledu, je izselitev ali pa izumrtje živali. Zato meni dr. Weinert, da se je iz šimpanza in človeku skupnega plemena s pomočjo mutacije počasi razvila nova oblika človeškega plemena. K temu so pripomogli še številni drugi, vnanji vzroki kakor n. pr. uporaba ognja ali potreba izražanja, abstraktnih stvari, ki je vodila postopoma do jezika.

Raziskovanja o začetku človeka tudi po teoriji dr. Weinerta še niso zaključena. Iz

Zanimivosti iz medicine

Najstarejša učna knjiga kirurgije je staroegiptski papirus, ki izvira nekoč iz leta 2800. pred našim štetjem. Ta papirus je nepopoln, kajti sredi opisovanja 48. bolezenskega primera ga zmanjka.

Prvi zdravnik, ki je spoznal zdravilno moč elektrike, je bil Rimljan Skribonij, ki je l. 48. pred našim štetjem zapisoval bolnikom z revmatizmom ali kroničnim glavobolom — električne skate. Te ribe, ki jim je električne sile spoznal že tedaj, so si pacienti polagali na telo. Seveda pa je elektrika kot takšna iz električnega kolovrata dobila uporabo v medicini šele l. 1744.

Prvo javno bolnišnico v Evropi je imela Iraka. Leta 300 po našem štetju je kneginja Maha dala zgraditi "bolnišnico za vse, ne glede na rod in spol." Takšne ustanove so bile dotlej popolnoma neznane.

Prvo zanesljivo poročilo o vložitvi umetnega očesa v očesno duplino živega človeka izvira iz l. 1561. Sestavil ga je sloviti francoski kirurg Ambroise Pare. V njem pripoveduje, kako je izdelal umetno oko iz emajliranega zlata v naravnih barvah.

Prvo krvno transfuzijo je izvedel 15. junija 1667. francoski zdravnik Jean Denis. Ta operacija, ki sicer ni uspela, je naletela v javnosti na hud odpor in vlada je Denisu končno prepovedala izvršiti še kaj podobnega.

SPEAKING OF SAFETY

Zunanja politika prijateljstva z vsemi

Prvo želodčno operacijo so izvršili sredi 18. stoletja na nekem kaznjencu, ki so ga bili obsodili na smrt. Pacient, ki se je prostovoljno javil kirurgu, da bi se rešil vislice, je preživel ta posežek le nekoliko ur. Rabelj pa je potem od zdravnika zahteval odškodnino, ker je prišel ob zaslužek.

Prvo operacijo slepiča je izvršil švicarski kirurg Rudolf Ulrich Kroenlein l. 1883. Ta operacija pa je bila le slučajna, kajti Kroenlein je hotel izvršiti prav za prav neko drugo operacijo v trebušni votlini.

Najdražja operacija, ki nam je doslej znana, se je izvršila pred nekoliko leti nad siamskim kraljem. Po nekem znamenitem ameriškem očesanem specialistu si je dal operirati sivo mrežo in mu je plačal za to honorar težkih tisočakov. Toda vsi stroški za zdravljenje so znašali s potnimi stroški za kralja in njegovo spremstvo vred ter s stroški za bivanje v Ameriki stotisoče dolarjev.

Mož, ki se lahko ponaša s tem, da so ga največkrat operirali, je seveda American in se imenuje Henry Smythe. Po navedbah ameriških strokovnih listov so tega nesrečnega zdravnika rezali nič manj nego 148-krat. Mož pa je šele pred kratkim dopolnil 47 let.

Najbogatejši radijski zavod na svetu je radijska klinika v Stockholmu, ki se imenuje "Radiumhemmet" in ki ima za 10 gramov radija.

Cesta, na kateri prebiva največ zdravnikov, je Harley Street v Londonu. Tam izvršuje svoj poklic nič manj nego 550 zdravnikov.

Prvi porod v letalu je bil l. 1931. v Kanadi.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Najzanesljivejša zbirna delavstva vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih citate vsak dan?

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 18. redne konvencije so lahko naroči na list Prosveta in prijatelje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine ali eno družino. List Prosveta stane za vse enake, za člana ali nečlana \$1.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.00 na leto, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, red, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vada lastnost in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Člen lista Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$1.00	Za Člano in Chicago je \$1.00
1 tednik in..... 1.00	1 tednik in..... 1.00
2 tednika in..... 2.00	2 tednika in..... 2.00
3 tednike in..... 3.00	3 tednike in..... 3.00
4 tednike in..... 4.00	4 tednike in..... 4.00
5 tednikov in..... 5.00	5 tednikov in..... 5.00

Za Evrope je..... \$1.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vada lastnost.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupaj naročen na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, naobema doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo snizati datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 3657 So. Lavalade Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$.....

1) Ime..... Čl. družine \$.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2)..... Čl. družine \$.....

3)..... Čl. družine \$.....

4)..... Čl. družine \$.....

5)..... Čl. družine \$.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Člani federalnega mornarskega odbora. Od leve proti desni: C. E. Seehorn, Robert W. Bruere in Louis Bloch.